

УДК 330.338.2

DOI:10.5281/zenodo.11912670

С.М. Бортнік, канд. екон. наук., доц. (ВНУ ім. Л. Українки, Луцьк)
О.І. Бурець, здоб. ОС «бакалавр» (ВНУ ім. Л. Українки, Луцьк)

ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА ПІСЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОТЯСІНЬ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Сьогодні розвиток підприємництва в Україні перебуває в критичному становищі внаслідок повномасштабної війни, економічної кризи та соціальних проблем розвитку держави. Однак, як відомо, підприємництво відіграє ключову роль у формуванні економічного добробуту країни, будучи рушієм її економічного розвитку, оскільки підприємці створюють нові робочі місця, сприяють інноваціям та піднімають рівень конкурентоспроможності національної економіки. Реалізація їхніх ідей та проєктів не лише забезпечують зростання виробництва та надання послуг, але й сприяють підвищенню рівня життя громадян через створення нових можливостей для зайнятості та покращення якості життя населення країни.

Важливо враховувати, що підприємництво також сприяє соціальному розвитку країни. Підприємці часто виступають як благодійники, спонсори культурних та освітніх проєктів, що сприяє формуванню сталої соціальної та культурної інфраструктури. Загальновідомо, що розквіт підприємництва може залежати від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів, але основою є умови його функціонування та соціально-економічне зростання країни. Отже, першочерговим завданням України має бути створення сприятливих умов соціально орієнтованого характеру з урахуванням загальнодержавних та регіональних інтересів [2, с. 45], а також досвіду розвинутих країн світу. Звернення до зарубіжного досвіду дозволяє розширити горизонти та поглибити розуміння сучасних реалій та розвитку міжнародного ринку. Вивчення того, як успішні компанії функціонують у різних країнах, допоможе адаптувати вітчизняне підприємництво до розвитку у міжнародному масштабі та підготувати бізнес до реалій функціонування в умовах євроінтеграції.

Аналізуючи воєнну економіку та взаємозв'язки між військовими витратами та економічним зростанням, виявили другорядність витрат на створення робочих місць та організація інноваційних промислових технологій, внаслідок важливості підвищення обороноздатності держави [1, с. 2-3]. Якщо поглянути на інвестиції в середньостроковій

перспективі, то можливості, виклики та ризики впливають із цифровізації та необхідності екологізації економіки. Розуміння наслідків цього процесу подвійної трансформації має вирішальне значення з огляду на важливу роль інвестицій як рушійної сили ділового циклу та визначального фактора виробничого потенціалу економіки та розвитку підприємництва загалом.

Неможливо обійти той факт, що пандемія COVID-19 та війна в Україні негативно вплинули на макроекономічне середовище в Європі. Ключові економічні показники, включаючи інфляцію, ціни на енергоносії та відсоткові ставки, перевищують довгострокові середні показники. І хоча щорічне зростання ВВП у Європі було високим протягом останніх кількох років, очікується, що у 2023 р. він знизиться лише до 0,4 % у еврозоні та ще менше у Південній Європі та Великій Британії. Прогнозується, що лише скандинавські країни та Східна Європа побачать краще зростання.

Проте, незважаючи на те, що доходи та прибуток компаній значно впали під час пандемії, у наступні роки вони здебільшого відновилися до значно вищого рівня, що був до пандемії. І вони продовжували зростати до третього кварталу 2022 р. майже в усіх галузях, хоча останнім часом темпи зростання дещо сповільнилися. Коефіцієнти власного капіталу наразі перевищують історичні рівні, а грошові рахунки значно зросли під час пандемії, що підтримується державними програмами та зусиллями компаній щодо збереження грошових коштів та зниження витрат.

Щоб детальніше зрозуміти виклики, з якими стикаються європейські компанії, ми проаналізуємо декілька ключових секторів за трьома життєво важливими фінансовими показниками: прибутковість; платоспроможність та фінансова стабільність. Результати показують, які сектори були більш успішними, ніж інші, у подоланні минулих викликів, з якими стикався бізнес по всій Європі. І вони свідчать про те, наскільки добре вони підготовлені до процвітання в майбутньому.

Загалом ті сектори, які забезпечують основні ресурси для промислового виробництва, виявилися найбільш успішними у протистоянні економічним викликам під час та після пандемії:

– Метали та гірничодобувна промисловість: скориставшись зростаючим попитом на метали та мінерали, а також зростанням цін через обмежену пропозицію в недалекому минулому, цей сектор отримав високі показники за всіма параметрами.

– Хімічна промисловість. Цей сектор посів друге місце за всіма показниками завдяки широкому попиту на його продукцію. Однак зростання цін на енергоносії може ускладнити його розвиток у найближчі роки.

– Енергія: завдяки нещодавньому обмеженню пропозиції та зростанню цін виробники цього сектору мають високу прибутковість, але фінансова стабільність залишається проблемою.

Незважаючи на те, що гірничодобувна і хімічна промисловість, показали хороші результати за останні кілька років, їх подальший успіх сильно залежить від економічного розвитку. Рецесія, що насувається, і зростання вартості енергоносіїв можуть створити серйозні проблеми, якщо попит значно знизиться. Виробничі витрати зростають через інфляцію, яка впливає на всіх гравців сектору, особливо на постачальників. Своєю чергою розвиток автомобілебудування та машинобудування сприяло формуванню експортно-орієнтованій політиці. Німеччина активно сприяла експорту своїх товарів на зовнішні ринки, що включало зниження митних бар'єрів, рекламну кампанію «Made in Germany» та підтримку експортних підприємств. Зосередження на експорті дало змогу Німеччині залучити валюту та отримати необхідні ресурси для відновлення економіки [1, с. 7]. Сінгапур створив сприятливе інвестиційне середовище шляхом зниження податків, введення легких умов для створення підприємств та спрощення бюрократичних процедур. Країна надала іноземним інвесторам різні стимули, включаючи пільги та допомогу у відкритті бізнесу, що відобразилось на рейтингах економічної свободи й Doing Business [1, с. 4].

Жоден сектор не є повністю вільним від нинішніх складних економічних умов. Кожна компанія може отримати вигоду від узгоджених і ретельно спланованих зусиль, спрямованих на збереження структури витрат і підготовку до використання можливостей зростання.

Отже, приходимо до висновку, що функціонування підприємництва та його подальші перспективи розвитку залежать, головним чином, від формування сприятливих як внутрішніх так і зовнішніх умов, у тому числі у міжнародному контексті. Загалом, досвід Європейських країн показує, що важливою складовою успішного відновлення підприємництва є комплексний підхід, який поєднує фінансову підтримку, стимулювання інновацій, сприятливу податкову політику та співпрацю між різними секторами економіки.

Інформаційні джерела

1. Дука А. П., Старченко Г. В. Світовий досвід повосного відновлення економіки: уроки для України. *Проблема сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 6. С. 1–11.

2. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05. Черкаси, 2017. 288 с.